

УДК 35.327

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.16>

Лариса МОСОРА,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

кандидат наук з державного управління, доцент

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-4341-1937>

Ростислав КУРУС,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

(© МОСОРА Л., КУРУС Р., 2024)

ДОСЛІДЖЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ МОЛОДІ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню ролі молоді у формуванні та реалізації державної молодіжної політики. Обґрунтовано, що молодь є потужним «ресурсом» для будь-якої держави. Від того, наскільки молодь є свідомою та активною, залежить і дальший успіх усіх суспільних процесів. У березні 2024 р. проведено соціологічне опитування серед молоді 14-35 р., результати якого лягли в основу наукової статті. Зазначено основну мету такого соціологічного опитування, яке полягає в дослідженні поглядів молоді щодо можливих перспектив участі у формуванні молодіжної політики та її бачення актуальних напрямків реалізації молодіжної політики в Україні. Розкрито процес формування анкети, розроблення питань і визначення вікової категорії респондентів, на який робився

основний акцент. Зазначено, що анкету сформовано в google формі, що полегшило процес розсилання анкети у Viber та Telegram, а також її розміщення в соціальних мережах Facebook й Instagram. Перелічено, які питання були в анкеті та наголошено, на які з них робився максимальний акцент. Здійснено аналіз відповідей на запитання, що були подані в анкеті. Водночас, проведено зіставлення відповідей на окремі питання, які між собою пов'язані. На основі проведеного аналізу анкет сформовано відповідні висновки. Зокрема слід вирішувати такі питання: посилення інформування молоді про можливості впливу на державотворчі процеси, а також про молодіжні ради, молодіжні громадські організації; потрібно зацікавити молодь, а не примусово змушувати щось робити; забезпечення умов для участі молоді шляхом створення молодіжних консультативно-дорадчих органів; проведення заходів та реалізація програм та проєктів розроблених молоддю; систематична підтримка роботи з молоддю зі сторони влади.

Ключові слова: молодь, молодіжна політика, молодіжні ініціативи, молодіжні центри, опитування, управлінський процес.

Larysa MOSORA,

Associate Professor of the Department of Public Administration and
Management,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

PhD of Public Administration, Associate Professor

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-4341-1937>

Rostyslav KURUS,

Applicant for the first (bachelor's) level of higher education in the speciality

281 «Public Management and Administration»,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

(© MOSORA L., KURUS R., 2024)

STUDY OF YOUTH AWARENESS OF THE SPECIFICS OF THE IMPLEMENTATION OF STATE YOUTH POLICY IN UKRAINE

The article is devoted to the study of the role of youth in the formation and implementation of state youth policy. The author proves that youth is a powerful «resource» for any state. The further success of all social processes depends on how conscious and active young people are. In March 2024, a sociological survey was conducted among young people aged 14-35, the results of which formed the basis of the scientific article. The main purpose of such a sociological survey is to study the views of young people on possible prospects for participation in the formation of youth policy and their vision of current directions for the implementation of youth policy in Ukraine. The process of forming a questionnaire, developing questions and determining the age category of respondents, which was the main focus of the study, is revealed. It is noted that the questionnaire was created in Google form, which facilitated the process of sending the questionnaire to Viber and Telegram, as well as posting it on Facebook and Instagram. The author lists the questions included in the questionnaire and emphasizes which ones were emphasized. The answers to the questions presented in the questionnaire were analyzed. At the same time, the answers to individual questions that are interrelated were compared. Based on the analysis of the questionnaires, the relevant conclusions were drawn. In particular, the following issues need to be addressed: raising awareness among young people about opportunities to influence state-building processes, as well as about youth councils and youth NGOs; getting young people interested rather than forcing them to do something; ensuring conditions for youth participation by creating youth advisory bodies; holding events and implementing programmes and projects developed by young people; and systematic support for youth work by the authorities.

Keywords: *youth, youth policy, youth initiatives, youth centers, survey, management process.*

Постановка проблеми. Молодь – це той двигун, від якого, значною мірою залежить розвиток цілої держави. Сучасна молодь істотно відрізняється своїми вподобаннями та інтересами від молоді, яка була років 10-20 тому. І не останню роль у цьому відіграли ті політичні, економічні та соціальні процеси, що відбуваються в державі. Особливо великий вплив на громадян держави мають воєнні дії на території України, через які молодь активізувалася: частина воює у складі ЗСУ, інша – стала волонтерами. Однак зазначимо, що частина молоді все ж є досить пасивною і не бере активної участі у жодних державотворчих чи управлінських процесах. Через певне незнання чи нерозуміння ситуації часто така молодь залишається осторонь і вважає, що процеси, що відбуваються в державі, її не стосуються і вплинути на них вона жодним чином не може. Водночас молодь дивується, чому держава не захищає її інтереси і не створює можливостей для розвитку та самореалізації. Саме тому актуальність нашого дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати, наскільки реально молодь є зацікавленою в тих процесах, які відбуваються як на рівні держави, так і громади зокрема; наскільки молодь розуміє, що таке державна молодіжна політика та як саме, на її думку, така політика повинна втілюватися на рівні держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціологічні опитування серед молоді проводяться досить часто різними громадськими молодіжними організаціями, органами публічної влади чи іншими зацікавленими організаціями. Так, з 05 лютого до 05 квітня 2024 р. Департамент молодіжної політики та спорту Івано-Франківської міської ради проводив збір пропозицій від молоді «Молодь ІФ – 2024», що дало можливість вивчити її потреби, щоб у подальшому створити комфортні

умови для розвитку й самореалізації кожної молодої людини [7]. У межах двадцять шостої хвили загальнонаціонального опитування (10-11 лютого 2024 р.) Соціологічною групою Рейтинг проведено дослідження динаміки суспільних настроїв населення України [6]. У січні-лютому 2021 р. нами також проведено опитування відносно обізнаності молоді щодо її ролі в управлінських процесах територіальних громад [2]. У той же час, актуальним залишається питання щодо розуміння молоддю її ролі в реалізації державної молодіжної політики. Уважаємо, що йому не достатньо надається уваги, особливо на науковому рівні. Висновок ми можемо робити, виходячи із аналізу нашого анкетування. Частина молоді не розуміє, як саме може впливати на державотворчі й управлінські процеси; не знає, до кого потрібно звертатися з пропозиціями щодо поліпшення реалізації державної молодіжної політики, а тому часто втрачає інтерес до таких процесів.

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішній і майбутній розвиток держави ґрунтується саме на свідомому та обізнаному молодому поколінні українців, оскільки молодь є основою не тільки сильної громади, але й міцної держави та її інноваційного поступу. Саме молоді люди утвердили європейський цивілізаційний вибір Українського народу. Нині молодь називають поколінням перехідного періоду, що живе в епоху бурхливих і глибоких перетворень, у роки потрясінь та нових можливостей.

Молодь – це сьогодення, від якого залежить наше майбутнє та майбутнє нашої держави. Усвідомлення цього вимагає окреслення відповідних напрямків молодіжної політики в державі, що сприятимуть поступовому входженню в самостійне життя та становленню молодого покоління. Тобто, молодіжна політика в умовах децентралізації повинна орієнтуватися на формування комфортного середовища для життя та розвитку молоді в громадах, а пріоритетними напрямками її реалізації мають бути фінансове та кадрове забезпечення, розвиток молодіжної

інфраструктури й залучення молоді до процесу розроблення й ухвалення рішень та контролю за їх виконанням. Проте, наскільки сама молодь розуміє призначення державної молодіжної політики і наскільки готова брати участь у її формуванні та реалізації? Це ми досліджували в межах проведеного опитування, що дало нам можливість дійти певних висновків.

Для опитування нами було роблено анкету в Google формі. Упродовж декількох днів формувався перелік запитань для внесення в опитувальник, із якого було обрано тільки ті, які б максимально дали можливість досягнути поставленої мети дослідження. В остаточному варіанті анкета містить 16 запитань щодо зацікавленості молоді публічною політикою та подіями, які відбуваються в Україні; бачення нею пріоритетних напрямків в оновленні державної молодіжної політики; підтримки створення молодіжних рад на рівні територіальних громад та визначення завдань їх діяльності; розуміння проблем, які є найбільш актуальними для молоді на сучасному етапі розвитку держави. Більшість запитань в анкеті включають варіанти відповідей для точності визначення поставлених цілей. Одне ж запитання «Ваші пропозиції щодо посилення участі молоді в державотворчих процесах» потребує відкритої відповіді. Це зроблено для того, щоб отримати пропозиції та рекомендації від респондентів. Щодо заповнення анкети, то було внесено обмеження щодо кількості заповнених анкет із одного облікового запису до однієї анкети, тобто створено умови для забезпечення достовірності та анонімності. Анкетування проводилося в березні 2024 р. Опитування організовано шляхом поширення посилання на створену анкету в соціальних мережах Facebook й Instagram та у групах Telegram і Viber.

В опитуванні взяло участь 100 осіб у віці 14-35 р. (14-17 р. – 11 осіб; 18-21 р. – 43 особи; 22-29 р. – 29 осіб; 30-35 р. – 17 осіб). Розподіл за такими віковими групами відбувався з урахуванням норм Закону України «Про основні засади молодіжної політики» [4], Розпорядження Кабінету

Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «молодь України» на 2021-2025 рр.» [5] та Указу Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 р.» [3]: 14-17 р. – неповнолітня молодь, найбільш активна, амбіційна, підприємлива та орієнтована на досягнення; 18-24 р. – молодь, яка у пошуку шляхів самореалізації та проявів активності, можливостей інтеграції в суспільство за межами близьких друзів і родини, пошуку першого постійного робочого місця, прояву підприємницької ініціативи, період ризикової поведінки та вразливості, коли молодь долає перші серйозні невдачі і вчиться адаптивній поведінці; 25-29 р. – період укладення шлюбу, народження першої дитини, завершення переходу на ринок праці, період найбільш ризикованої поведінки для молоді; 30-35 р. – зріла молодь (рис. 1).

Рис. 1. Чисельність респондентів за віком та статтю

Як видно з рис. 1, кількість опитаної молоді жіночої статі загалом переважає на 42 особи і становить 71 особу (71% від загальної чисельності респондентів), відповідно чоловічої статі – 29 осіб або 29% від загальної чисельності респондентів. Найбільшу частку становлять особи жіночої статі у віці 18-21 р. (28 осіб), та чоловічої статі у такому ж віці (15 осіб).

Тобто, в опитуванні переважно взяла участь молодь у віці 18-21 р. (43 особи – 43% від загальної кількості респондентів).

Важливим для нас запитанням було: «Чи цікавитеся Ви публічною політикою та подіями, що відбуваються в Україні та світі?». Гістограма з відповідями подано на рис. 2.

Рис. 2. Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи цікавитеся Ви публічною політикою та подіями, які відбуваються в Україні та світі?»

Як видно з рис. 2 – 38 та 33 респонденти ствердно відповіли на це запитання, однак якщо перша група активно моніторить ситуацію, проводить детальний аналіз, то друга група зазначила, що тільки читає новини, але немає багато часу на їх аналіз. Водночас, 24 особи зазначили, що можуть зацікавитися певними новинами тільки тоді, коли читають стрічку новин у соціальних мережах, а 5 осіб зазначили, що їм не цікава публічна політика і події, що відбуваються у світі. Зазначимо, що таку відповідь дала молодь у віці 18-21 р. (4 особи) та 22-29 р. (1 особа).

На рис. 3 подано відповіді на запитання «Які джерела Ви використовуєте для отримання інформації про реалізацію державної молодіжної політики?».

Рис. 3. Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на запитання «Які джерела Ви використовуєте для отримання інформації про реалізацію державної молодіжної політики?»

Результати свідчать про те, що основним джерелом для отримання інформації про реалізацію державної молодіжної політики для молоді є інтернет-ресурси офіційних веб-сайтів органів публічної влади, якими користуються 74 користувачі. Це вказує на значну довіру до офіційних джерел та бажання отримати об'єктивну й авторитетну інформацію щодо реалізації державної молодіжної політики.

Крім того, популярність мають групи в месенджерах, таких як Telegram або Viber, до яких звертається 73 опитаних. Це свідчить про важливе місце месенджерів як джерела інформації та комунікації, особливо серед молоді, яка активно використовує ці платформи для ознайомлення з новинами та обговорення актуальних питань. Публічні виступи та дискусії також є джерелом інформації для 28 користувачів. Вони можуть включати офлайн події, такі як конференції, форуми, зустрічі

та інші громадські заходи, а також онлайн-трансляції та відеозаписи публічних виступів.

Однак, 5 опитаних зазначили, що не цікавляться державною молодіжною політикою. Це може свідчити про різноманітність інтересів та пріоритетів серед користувачів, а також про потребу в створенні зручних та доступних джерел інформації для молодіжної аудиторії. При зіставленні відповідей на це та попереднє запитання, ми виявили, що тільки одна особа взагалі не цікавиться ні публічною політикою загалом, ні молодіжною політикою зокрема, ні тими подіями, які відбуваються в Україні та світі.

На рис. 4 подано відповіді на запитання «Чи брали Ви участь у громадських заходах або обговореннях, пов'язаних із реалізацією молодіжної політики?».

Рис. 4. Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на запитання «Чи брали Ви участь у громадських заходах або обговореннях, пов'язаних із реалізацією молодіжної політики?»

Як бачимо, молодь є досить активною в питаннях, пов'язаних з молодіжною політикою (ствердно відповіло 47 осіб), ще 20 осіб не брало участь, однак готові спробувати. Частина ж молоді не вважає за потрібне

брати участь у громадських заходах або обговореннях, пов'язаних із реалізацією молодіжної політики (17 осіб), а частина не знає з чого почати, як долучитися до такого процесу (16 осіб). Це питання варто вирішувати, а для цього слід організовувати певні просвітницькі заходи для молоді, де розповідати про способи залученості до громадських заходів. Можливо, таке небажання брати участь у різноманітних заходах, присвячених молоді, пов'язано з поглядами про те, що думка молодих людей є не важливою та не враховується при ухваленні рішень у громаді. Як свідчать результати опитування серед 17 респондентів, які не хочуть брати участь у різноманітних заходах, присвячених молодіжній політиці, 8 осіб зазначили, що думка молодих людей не є важливою та її ніхто не враховує.

Активна участь молоді в суспільному житті держави може відбуватися різними шляхами, зокрема: участю в діяльності молодіжних рад, парламентів, форумах, комітетах; членства в політичних партіях; організація форумів для обговорення різних проблем; підписання петицій; створення тематичних груп у соціальних мережах.

І. Єрмоленко наводить перелік переваг щодо залучення молоді до процесу формування молодіжної політики, серед яких: підвищення якості ухвалених рішень, оскільки активна участь молоді допомагає краще виявити її реальні потреби і проблеми та більш чітко визначити дальший напрямок діяльності; розвиток громадської свідомості та громадянської активності; збільшення довіри до влади як на місцевому, так і на національному рівні; розвиток лідерських якостей, підвищення рівня самосвідомості та самореалізації молодого покоління [1].

У процесі опитування молоді було запропоновано вибрати напрямки розвитку державної молодіжної політики, що, на її думку, є пріоритетними нині. Результати подано на рис. 5.

Рис. 5. Діаграма щодо відповіді на запитання «Які Ви бачите пріоритетні напрямки в оновленні молодіжної політики в Україні?»

Як можемо побачити з рис. 5, загалом усі запропоновані напрямки розвитку державної молодіжної політики, на думку молоді, є актуальними. Однак, є більш та менш популярні. Так, перше місце посідає запитання щодо сприяння зайнятості молоді. Це справді актуальне завдання, яке має вирішувати не тільки Міністерство молоді та спорту України, а й інші органи державної влади. Слід пам'ятати, що молодь є рушійною силою, має багато потенціалу та повинна мати відповідні можливості для його реалізації. Від рівня зайнятості населення значною мірою залежить соціально-економічний розвиток держави, рівень соціального захисту всіх

верств населення, особливо найменш захищених. Крім того, зростання безробіття тільки посилює міграційні процеси, коли молодь виїжджає закордон у пошуку роботи; та погіршує демографічну ситуацію. Саме тому питання сприяння зайнятості молоді повинно бути пріоритетним.

До важливих напрямків реалізації державної молодіжної політики молодь відносить також: інформаційну та просвітницьку діяльність щодо участі молоді в управлінських процесах (47 голосів); підтримку волонтерської діяльності молоді (43 голоси); забезпечення діяльності молодіжних центрів та молодіжних працівників (43 голоси); національно-патріотичне виховання (42 голоси); відновлення молодіжної інфраструктури та створення нових об'єктів (41 голос). Водночас, на думку молоді, менш важливими на сьогодні є такі напрямки реалізації державної молодіжної політики: робота з молодими людьми з-поміж внутрішньо переміщених осіб та їх адаптація в громадах (28 осіб); робота з молодими людьми, які перебувають за кордоном та повернення їх додому (27 голосів); забезпечення умов молодіжної участі та молодіжного громадського контролю (34 голоси).

Щодо проблем, які виокремлює молодь, то вони віддзеркалюють низьку якість реалізації тих перспективних напрямків на які, на думку молоді, має націлюватися державна молодіжна політика. Серед основних проблем виокремимо такі: відсутність громадських просторів для молоді; відсутність можливостей для розвитку молодіжного підприємництва; мала підтримка молоді з боку держави; низький рівень національно-патріотичного виховання; держава мало працює над створенням умов для зайнятості молоді; байдужість молоді. Як бачимо, вирішення окреслених проблем можливо завдяки реалізації відповідних пріоритетних напрямків, що мають покладатися на державну молодіжну політику.

Висновки. Отже, за результатами анкетування можемо зробити такі висновки: молодь є і має залишатись активним учасником політичних,

соціально-економічних та суспільних процесів, що відбуваються в державі. Вона має розуміти, яким чином може впливати на ухвалення управлінських рішень, що її думку буде враховано. Як бачимо з результатів опитування частина молоді є досить активною, бере участь у різноманітних заходах, що організовуються для неї в громадах, знає і розуміє свою роль у державотворчих процесах. Однак частина молоді є менш активною, не вважає за потрібне брати участь у таких заходах, адже мислить, що її думка не є важливою та її ніхто не врахує. У такому разі важливу просвітницьку роботу мають виконувати відповідні громадські організації та органи публічної влади, що відповідальні за розроблення й впровадження державної молодіжної політики.

Саме тому слід вирішувати такі питання: посилення інформування молоді про можливості впливу на державотворчі процеси, а також про молодіжні ради, молодіжні громадські організації; потрібно зацікавити молодь, а не примусово змушувати щось робити; забезпечення умов для участі молоді шляхом створення молодіжних консультативно-дорадчих органів; проведення заходів та реалізація програм та проєктів розроблених молоддю; систематична підтримка роботи з молоддю зі сторони влади.

Ураховуючи різноманіття інтересів та можливостей молоді, важливо розробляти програми та ініціативи, що будуть доступними та привабливими для різних груп молодих людей. Такий підхід дозволить підвищити рівень участі молоді в громадських заходах та сприятиме більш активній та здійсненій реалізації молодіжної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єрмоленко І. В. Роль молоді у формуванні молодіжної політики в Україні : виклики та можливості. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2023. Випуск 1 (57). С. 78–83.

2. Мосора Л. С., Буртик В. І., Книгиницький В. В., Коцеловська Н. Б. Соціологічне дослідження обізнаності молоді щодо її ролі в управлінських

процесах громад. *Наукові перспективи (Серія «Державне управління»)*. 2021. Випуск № 3 (9). С. 118–136.

3. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 р. : указ Президента України від 12 березня 2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>.

4. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27 квітня 2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-IX#Text>.

5. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1669-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text>.

6. Рейтинг моніторинг, 26–та хвиля : суспільно-політичні настрої населення (10–11 лютого 2024 р.). 19.02.2024 р. URL: <http://surl.li/ufiof>.

7. Стали відомими результати опитування «Молодь ІФ – 2024». 18.04.2024 р. URL: <http://surl.li/ufioe>.

REFERENCES

1. Yermolenko, I. V. (2023). Rol` molodi u formuvanni molodizhnoi polityky v Ukraini : vyklyky ta mozhlyvosti – *The role of youth in shaping youth policy in Ukraine : challenges and opportunities*. Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – *Bulletin of NTUU «KPI». Political science. Sociology. Law*. Vypusk 1 (57), 78–83. [in Ukrainian]

2. Mosora, L. S., Burtyk, V. I., Knyhynyts`kyi, V. V., Kotselovs`ka, N. B. (2021). Sotsiolohichne doslidzhennia obiznanosti molodi shchodo yii roli v upravlins`kykh protsesakh hromad – *The sociological study of youth awareness of their role in community management processes*. Naukovi perspektyvy (Seriiia «Derzhavne upravlinnia») – *Scientific Perspectives (Public Administration Series)*. Vypusk № 3 (9), 118–136. [in Ukrainian]

3. Pro Natsional`nu molodizhnu stratehiiu do 2030 r. – *On the National Youth Strategy until 2030* : ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 bereznia 2021 r. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> [in Ukrainian]
4. Pro osnovni zasady molodizhnoi polityky (2021) – *On the basic foundations of youth policy* : Zakon Ukrainy vid 27 kvitnia 2021 r. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-IX#Text>. [in Ukrainian]
5. Pro skhvalennia Kontseptsii derzhavnoi tsilovoi sotsial`noi prohramy «Molod` Ukrainy» na 2021–2025 roky – *On approval of the Concept of the state targeted social programme «Youth of Ukraine» for 2021–2025* : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 hrudnia 2020 r. № 1669-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text>. [in Ukrainian]
6. Reitynh monitorynh, 26 – ta khvyliia : suspil`no-politychni nastroi naseleennia (10–11 liutoho 2024 r.) – *Rating monitoring, 26th wave : socio-political attitudes of the population (10–11 February 2024)*. 19.02. URL: <http://surl.li/ufiof>. [in Ukrainian]
7. Staly vidomymy rezultaty opytuvannia «Molod IF – 2024» – *The results of the IF Youth 2024 survey have been announced*. 18.04. URL: <http://surl.li/ufioe>. [in Ukrainian]

(Одержано 11 травня 2024 року)